

Nu bova smagē

Lēpdama ont metu kalvuos, stabteliejau bēškelioka atsēpūstē. Beduksoudama ēr laukdama, pakol šērdis aprims, nu aukštumuos pradiejau žvalgīteis aplinkou. Pērmiausē pakieliau akis i vēršo, kor ne tap jau tuolēj žīmiejuos mona gīvenima metu vēršuni. Ne kažēn kēik belēka monēi tuo kuopēma. Žēnuojau, kad so lig kuožnās metās tas lēpēms bus vēs sonkiesnis. Ēr sovēsam neaiško, kāp tas paskotēnēs dēinas bēngsu sava keliuoni. Gal kēti jau neš muni gulintē luovuo ēr nebipakušonti ont tēik, ka pati noeičiau tun, kas mon da priklausa. Tap pamislījus, suspaudi akis graudoms i ašaras pačias pradieja plustē žondās i rēitieti i apkaklē. Stūmīau šalēn tuokēs liūdnas mēslēs i nukreipīau žvilgsni žēmīn. Tēn kor rēkiavuos tuolumuo senē praliekēn mona žaliuos jaunīstēs metelē, žvēngdami ēš lēnksmoma, spardīdamuos, kāp mažē komeliokā ont šviežiuos pavasarē žuolies. Priš akis ēškēla gīvenims muokīklas bēndrabutie. Kuoks ons dabā monēi pasēruodē poikos ēr maluonos. Nie kēik nedvejuodama viel sotēkčīau pakartuotē anamē pragīventus šēšius metus. Toukart mums nebova patarnautuoju a valītuoju, kāp šēs čiesās aukštūju muokīklu bēndrabutius. Vuo vēdorēnēs muokīklas a gēmnazējas muokslēivē ēš vēsa nežēna, kas īr bēndrabotē gīvenēms. Anus mokīklu autoboselē kuožna dēina novež ē parvež. Vežiuojē ēr mumis kulkuoza mašina. Bet ne autuobusās, vuo brēzēnto dēngta bortēnē mašina. Rītmetēs noveždava, vuo pu pamokūn, kāp jau ēšmanā, tap ruopškēs nomēj. Tad, katrēj tuolīau gīvendavuum nu muokīklas, savaitēs leisdavuum muokīklas bēndrabotie. Toriejuom dvē auklietuojēs dēinēnēs, naktēni auklīti, viriejē, pečkuri ēr skalbiejē, katra kas dešimt dēinū plaudava mūsa patalīni. Mūsa darbā prasēdiedava nu pat pērmuos adīnas, kāp apsēgīvendavuum bēndrabotie. Kulkuozos atveždava mašina daržuoviu: bulbiu, muorku, cvēklu, kuopūstu. Vēsas tas gerībēs sosēnešdavuum i sklepa pu skalbīklas grindimis. Mažējē vakā kraudava i viedrus, krežius, maišus, vuo dēdējē nešdava i sklepa. Paprastā ton dērbdavuum pati pērmuji dēina. Šēimininki vērdava pēitus, vuo mas dērbdavuum. Puora mažiesniu vakū skosdava bolbēs pērmēsims pēitams. Šēimininkē retkartēs atsētraukdava nu koknēs paprašītē, ka atneštumem vondēns a malku. I vēs so šīpsena, vēs pagluostīdama mažūju galvelēs.

Vielīau, jau spalīe, laisvuom adīnuom pu pamokūn i daržini nešdavuum pavasari soskaldītus medius – kura žēimā. Akmēns onglis ēšversdava tēisē i daržini ivažīavusi mašina. Vuo medius da bēnguntēis žēimā atveždava balkēs, katrus pavasari darbininks sopjaustīdava ēr so skaldīdava. Par vasara malkas džiūdava kēimi. Tomsēs, šēltās rudenēis vakarās, tarp kuožna dēina vēs pamažiejontiu malku bova dēdelē smagē žaisti kavuonēs.

Nuobuodžiautē nebova kumet. Rītmetēs priš aštonta adīna naktēni aukli mumis pažadīndava ēr ēšēidava numēi. Mas prausdavuumies, tvarkīdavuum kombarius ēr ruošdavuumies i

muokīkla. Posē devīniū šeimīnīki pabarškindava i vērtuvēs lobas. Mas aštuonias mergelkas gīvenuom vērš vērtuvēs, ta i ton žēnkla, jau liekdamas kaliduario šaukdavuum vēsa gerklē:

— Valgītē !

I nubrazdiedava nudundiedava daugiau kāp šimts kuoju kaliduario ēr laiptās, paskiau par kēima i valgīkla, kor jau mūsa laukdava karšta arbata so somoštēnēs, vuo kartās ēr kiaušinis a saldi varškīe. Pavalgēn dar karta sokdavuum i prausīkla valītēis dontū. Tadu ožsēvėlkēn onīpormas, traukdavuum i muokīkla. Palitu nesēvėlkdavuum, nes tik skersā kelē tereikiedava pareiti. Net par speigus, nespiedavuum duorā sošaltē.

Pu pamuokūn, šeimīnīki jau laukdava mūsa pripīlusi bliūdus skanīuos zopēs. Ontra patruova gaudavuum kuožnos atskēruos torielkuos. Pabongā gaudavuum pu skleinīčē kumpuota, a sultiu, vuo kartās ēr rūgšta pēina.

Skanē prėvalgēn toriedavuum adīna a dvē laisva čiesa, par katrūn budintīs vāks soplaudava vērtovie stuotkus, ēšvalīdava grindis ēr viel padēngdava stalus večerē, ēšdeliuodami torielkas ēr šaukštus. Tadu so auklietuojē eidava i krautuvī pėrkti maista rītuojaus dēinā. Vuo visi kiti vakā par tun laisva čiesa dērbdava kas kun ēšmanīdava: žaisdava, eidava pasėvakščiutē, skaitīdava knīngas, ruošdavuos pėrmađėinēnem vaidēnėmou a kun kitkun veikdava. Paskou auklietuoji pareidava par kombarius ēr vēsē eidavuum i mokīkla, kor toriejuom sava klasi pamuokuoms dērbtē. Auklietuoji siediedava karto so mumis. Kam kas nuors nesėsekdava, bėški prėkėbdava i pagelba, ožvesdava ont tėkruojē kelē. Pabėngēn dērbtē pamuokas eidavuum atgal i bėndrabuti i veikdavuum, kas kam patėkdava iki večerēs. Pavalgēn, galiejuom būtē kombariūs, ētē i lauka ar i spuorta sali. Budėntē vakā viel plaudava stuotkus, grindis, skosdava žovi, bolbės, dieliuodava torielkas rītuojaus posrītems. Prėnešdava vondėns ēr malku. Prausīkluo i kombarius budiedava atskėras kuomandas. Vėsor toriedava būtē prėnešta malku, vondens ēr būtėnā palaikuoma gera švara.

Šerdava šeimīnīki mumis skanē i suotē. Posrītems paprasta vēsomet budava somoštēnē so svėisto ēr sūrio ar dešra. Retkartēs pu do vērtus kiaušīnius a saldiuos varškīes dribsnis so karšta arbata. Somoštėnīus darīdavuumies patīs. Šaukštoka pamėrkīdavuum karštuo arbatuo ēr tepdavuum anou sveista ont dounas a bundelē. Sūris a dešra jau būdava sopjaustīta torielkelie kuožnam atskėrā, karto so šalta svėista gabalelio. Douna ēr bundelis būdava bėndruos torielkuos ēr anun galiejē jimti kėik tik lend. Arbatas ėrgi pėldavuumies ēš dideliun arbatėniu, jau gatava pasaldinta, kėik nuoriejuom. Ėštoštīejos vēinam arbatėniu, šeimīnīki pripėldava viel naujuos arbatas. Nie dounas, nie arbatas nikumet nebuvuom prėtrukėn. Bova vaikiezos, katras nepaslinka svėista teptē ont dounas, ta ėmesdava i arbatas kruzieli ēr ēšgerdava ēštėrupsi so arbata sakīdams:

– Vēs tėik i ton pati pėlva.

Pëitams būdava zopė, katron pėldavuumies ės bendra bliūda so somtės, kėik nuoriejom. Kad i pu tris torielkas. Ontrā patruovā gaudavuum atskėruos torielkelies ər desertou pu stėklėni kumpuota a kisieliaus. Dounas jimdavuum kėik tik noriejuom.

Večerė valgėdavuum pėinėškas zopės so daug dounas. Retkartės – mānu kuošės so ouguom. Šeimininki pašildėdava i nu pėitu lėkosė zopė, katron mas pasėvaržėdamė pirmiausė prėbėngdavuum.

Vėina karta šeimininki sosėrga i mas tris nedielės valgiem muokėklas valgėkluo. Tėn stuotku ər grindūn plautė nereikiejė. Nereikiejė nie bulbiu skostė, nie malku a vondens neštė. Net pruoduktu ės krautuvis neštė nereikiejė. Bet laba jau dėdelės ė toštės tuos torielkas mums pasėruodė. Vuo da dėdesnė ė neprėkėšamė pasėruodė mūsa pėlvā. Zopės tik pu somtieli tegaudavuum. Arbatas irgi pu vėina skleiničė. Dounas vėsus tris kartus tik pu dvė posėnės rėikelės.

Ui, kāp laukiem grįžtont sava šeimininkis – ne tas žuodis. Jau anā sogrėžos pu lėguos, vėresnės mergėkės, ka tik būdava laisvas nu pamokūn, tujau biegdava i vėrtuvi padietė. Ka tik šeimininke būtom lėngviau, ka tik viel nesosėrgtom.

Vuo prieš šventes visi kėbdavuum rimta dėrbtė. Vėini skutuom bolbės, kėtė tarkavuojuom, tretė sunkiem, ketvėrtė, labiausė prėtėrėn, prėsėrėšdava skarėkės vėituo kvartūgu, vuo šeimininkė tik sokdavuos aplink katėla so kiaurasomtio a topiniedava aplink pečio so ilgėliausė kačerga. I pu puoras adėnu jau siediedavuum ož stala, ož abijūn žondūn kėšdamė skanious kleckus a kugėli so kresneliem ər smetuono. Net dabā par snuki seili nutinsa vėskon atsėmėnos.

Priš einont goltė, švaruos kuomisėjė (dažniausė sodarėta ės mažūju vakū) lėdėma auklietuojės, eidava par kombarius tėkrintė švaruos. Joukingiausė būdava, ka mažėlis pėrmuokielis niekap nedagaun palobie lėmpelis gaubta i saka dešimtuokou, a vėinioulėktuokou:

– Diedi, pakelk moni. Tėn tėkriusė dolkiu ĩr.

Ėr kel „diedė“ pėpli. Tas rimtiausė mina brauk pėrsteliu par gaubta ər saka:

– Nu ši vakara nieka nesakėsu, bet rėtuo tories būtė švariau. Vuo dabā paruodėk kuojės.

Gal teks eitė plautėis?

I neretā dėčkems tekdava eitė plautėis kuojės a skalbtėis prasmėrdosiu žiekiu. Juk nepavarėsi mažiaus velniuop. Šalėp stuov auklėtuoji. Ka ər nestovietom, vės tėik tektom paklausītė. Tuoki jau bėndrabortė tvarka. Je nepatink, gali negėventė. Plumpink kiluometrus par speiga, pūga a lėto...

Be gala mīliejuom ər sauguojuom sava šeimininki. Mīliejuom ər auklietuojės, ər naktėnė auklėti. Ka prėsėdėrbdavuum bešdėkaudamė, ta atsėprašėdamė tėkrā būdavuum tėruos dūšės ər vėsomet pasėrėžėn daugiau nenosėkalstė. Vuo būdava ka prėsėdėrbdavuum...i da kāp!

Nu kad ir tou karta...Pakėriėjė vaikiuku akibrukštā i...jautiem, ka pu pamuokū ruošuos viel mums klius nu anūn. Viel sogarmies i mūsa kombari ər prėdėrbs jeibiu. Ta pasėstėngiem

greitiau padērbtē pamuokas i onkstiau ož anus ēšejuom i bendrabuti. Ožsēdarium kombarie ēr somēslējuom kāp anus nobaustē. Vērš duriu bova staktuos ēškīša, kor poikē laikies kriuzielis, kāp ont lēntīnas. Tad ēr padiejuom tēn skardini kriuzieli pēlna vondens. Anuo auselē so siūlo prērēšuo pri duriu ronkēnas ēr laukam. Veizam par longa – jau parein vēsos burīs palkūzu so auklietuojē vēdorie. Nu, dabā bus! Ēr bova!!! Durīs atsēdarē, kriuzielis krēta, vondou šliukšt...ne vaikūzams, vuo auklietuojē ont galvuos. Dievoliau, kāp gerā, ka tik vondou ont galvuos, vuo kriuzielis i pieti tetarkšteliējē. Vaikūzā stuov kalidorie ēr krēzen, bornas delnas ožsējiemēi. Mas pouliem abrūsās auklietuojē šluostītē ēr atsēprašiniētē. Vuo auklietuoji nepīka. Joukies karto su vaikūzās:

– No, padaužas, pakēšuo muni, – pagrasēna anim pērštu ēr oždarē duris. Vuo mums tīlē pašnabždiejē. – Žēnuokēt, anei sakē mon, ka jūs čē parukīti tap greit ēšgarmiejuot. Ēš karta nepatikieju, vuo anēi sava duntimis prisēikē. Tap ēr ožkēbau ont anūn kablioka. Pati kalta eso. Patikieju... – šīpsuojuos jau nosausinta auklietuojē.

Tas karts praejē lēngvē ēr maluonē. Ēšgonstis ēšgarava i mas viel pradiejuom galvuotē, kāp atsēkeršītē bernams. Nu, somēslējuom. Gražiuom kalbuom ēr saldainiu dieželē papērkuom naktēni auklīti. Bernam somēgos, tīlē ēslinkuom i anūn kombari, sorinkuom nu kiediū atluošu unifuormēnēs kelnēs, dailē sosiuvuom kēšku galus i viel vēskūn padiejuom i vēitas. Nie vēins neatsēboda, net nesojudiejē. Rīta auklīti anus pažadēna paskutinius, tad anēi beskubiedamē rēngteis vuos nesopliešē kēlniu, nesoprasdamē dēl kuo tuos kuojēs par kiškas nepralend. Mas džiūgavuom. Keršts pavīka! Pu puoras nedieliu, ka jau viskūn buvuom ožmēršosēs, vēina rītmeti niekap mūsa ronkas nepralinda pru unifuormēniu jupieliu runkuovēs. Anuos dēdeliausēs mazgās bova keitā somegztas. Ligi pamuokū pradiuos tik dešimt mėnotu, jupieliu - aštounēs, runkuoviu – šešiuolēka, vuo pruosos – tik vēins! Nu, ēr dornam aiško, ka i pērma pamuoka nebnoejuom. Pasēaiškēnēmus dērektorieu rašiem, malavuom, nesakiem ka mazgus pruosijuom. Pasēžadiejuom, ka daugiau pamokūn nepraleisam, būsam drausmingas, ka tik leistom bēndrabutie gīventē. Vuo patēs viel kūriem keršta planus. Nu, bova smagē!..